

Al in 1455 was er sprake van ouderenzorg in Culemborg. Deze bestond uit be-
deling voor 'huis zittende armen' door de Armenpoth. De Poth was in 1455
gesticht door Gerard van Culenborch en was voor mensen die oud en arm
waren en niet meer konden werken. De rijken gaven van hun overvloed om de
armen te helpen en hun nood te lenigen. Door God te tonen hoe goed zij
waren, hoopten zij een plaats in de hemel te verdienen.

Vanaf 1549 werd de uitdeling vanuit de Caffaigne geregeld. De uitdeling
bestond onder meer uit brood, turf, geld, soms kolen en kleding.
Alles mondjes-aat. Buiten de vaste uitdelingen waren er ook incidentele
uitdelingen, bijvoorbeeld na rampen als brand, storm en overstromingen.

Ouderen die - ondanks de hulp van de Poth - niet meer voor zichzelf
konden zorgen waren slecht af. Een enkeling kon in het Pie-
tersgasthuis terecht, maar de meesten waren aangewezen op hulp
van familie of bureu. Begaan met deze Culemborgers, stichtte graaf
Antonie van Lalaing en zijn vrouw Elisabeth het Elisabethsgasthuis
op de Lange Havendijk. In de volksmond het 'Oudemannen- en
vrouwenhuis' genoemd. Dit gasthuis bestond uit 'twaalf huyskens'
bewoond door 'twaalf arme luden'. Om voor een plaats in aanmerking
te komen moest de gegadigde afkomstig zijn uit 'onse landen' en
minstens 45 jaar of ouder zijn. Hij of zij kon niet meer in eigen onder-
houd voorzien, mocht geen bezit hebben, geen schulden hebben en
geen bedelaar zijn. Als iemand de zaak bedroog en toch nog inkom-
sten bleek te hebben, dan volgde inhouding van de uitkering. Voor de
bewoners van dit 'Oude mannen- en vrouwenhuis' golden heel wat

strenge verplichtingen.
Hiertegenover stonden
vrij wonen, een uitkering
van twaalf Culemborgse
stuivers per maand en iedere dag een haring,
brood, erwten, olie en turf. In 1900 werd de uitkering
vastgesteld op vier gulden per week. In de oor-
logsjaren 1917 en 1918 werd in de wintermaanden
twee gulden extra uitbetaald. Tegen Sinterklaas
kregen de bewoners f 2,30, een fles wijn en wat
speculaas.

In 1886 kwam er een pomp en in 1910 werd er een drinkwaterleiding aangelegd. De huisjes werden echter steeds slechter en er ontstonden problemen met de gezondheidscommissie over de riolering. In de bestuursvergadering van 13 oktober 1930 stelde bestuurslid Klumper dat de huisjes in een zodanige slechte staat waren dat het wenselijk was om ze af te breken. Nieuwe huisjes zouden f 800,- per stuk kosten. De voorzitter was het niet met de Klumper eens en er werd besloten om naar geld te zoeken om de huisjes wat op te knappen. Door onder meer de Tweede Wereldoorlog is dit echter nooit gebeurd. De huisjes zijn nog tientallen jaren in hun slechte staat bewoond gebleven. In de jaren zeventig van de vorige eeuw is de hele binnenstad op de schop gegaan. Voormalig wethouder Janus Kerkhof zei daar later over: (...)

Het Pieterstraatje was een zijstraatje van de Kloosterstraat, hier was een hofje

Wat er toen allemaal gebeurd is aan afbraak en opbouw. Het Hogendorp, de hele Havenwijk en Achter de Vismarkt. De Zalenstraat, de Lepelstraat, de Kloosterstraat, allemaal afgebroken'. (...)
'Ik heb drie bejaardenhofjes afgebroken. De oude Stadsschool, de R.K.-jongensschool, allemaal afgebroken'. (...)

Kerkhof zegt hier met een zekere trots dat het gemeentebestuur toen ook het 'Oude mannen- en vrouwenhuis' op de Lange Havendijk heeft laten slopen. Iets wat tegenwoordig zeer wordt betreurd. Met de twee ander bejaardenhofjes bedoelde de voormalige wethouder het katholieke bejaardenhofje in de Buiten Molenstraat en het hervormde bejaardenhofje in de Kloosterstraat.

Het bejaardenhofje in de Buiten Molenstraat was op 30 januari 1935 al bijna aan zijn eind gekomen bij de grote brand van de Trio-sigaretfabriek. Het naast de fabriek gelegen hofje werd behouden maar is uiteindelijk in de jaren zeventig van de vorige eeuw gesloopt.

Het andere bejaardenhofje lag in de Kloosterstraat en was eigendom van de Hervormde Kerk. Het was gebouwd waar vroeger het Pieterstraatje lag en waar een bejaardenhofje stond waarvoor in 1855 de eerste steen werd gelegd. Eigenaar van dit hofje was P. S. Aussems. Bij zijn dood voldeden de huisjes al niet meer aan de eisen der tijd en is het hofje verkocht aan de Hervormde Kerk. Deze heeft het hofje later laten slopen en een nieuw hofje gebouwd dat op 26 juli 1926 door de Hervormde predikant H. Dorgelo werd geopend.

Het hofje bestond uit acht huisjes met aan de Kloosterstraat een woning voor de conciërge. Elke woning bevatte een kamer, een slaapkamer, een keukentje met gastostellen, een provisiekast en (zo schreef de Culemborgse Courant bij de opening in 1926) een lief zoldertje.

Verder zat er in alle huisjes een bel waarmee bij ziekte de conciërge, de weduwe Saltzherr, gebeld kon worden. Ook dit hofje is, zoals voormalig wethouder Janus Kerkhof al aangaf, door de vernieuwingsdrift van het toenmalige gemeentebestuur in 1980 gesloopt.

Pas in 1950 is het eerste bejaardenhuis in Culemborg gebouwd, de Elisabeth-hof aan de Van Pallandt-dreef. De bouw is gefinancierd uit de nalatenschap van de 400 jaar eerder overleden vrouw

Elisabeth van Culemborg. Zij heeft indertijd bepaald dat uit haar erfenis een weeshuis moest worden gesticht.

Toen dit weeshuis in het midden van de vorige eeuw werd gesloten, is besloten om de financiële middelen te gebruiken voor (ondermeer) de bouw van het bejaardenhuis "Elisabeth-hof".

De laatste aanwinst op het gebied van ouderenzorg is BonVie.

BonVie is een initiatief van ELK Welzijnswerk, zorgaanbieder Syndion en STMR. Bon Vie is een wooncomplex in de Culemborgse wijk Parijsch met koop- en huurappartementen. Er wonen mensen van alle leeftijden, met en zonder handicap. Er zijn - naast een grand café/restaurant- een keur aan jeugd-, welzijns- en zorgvoorzieningen beschikbaar.

Bij de foto:

Opening Diakoniehofje Kloosterstraat in 1927

Zittend v.l.n.r.:

1. ?
2. C. van Laan (wethouder)
3. H. van Tiel (Van Gaasbeek & VanTiel, meubelfabriek)
4. A. Bleijenberg (Herenstraat)
5. H. Tutein Molthenius (rentmeester Kroondomein)
6. Ds. Dorgelo (W.P. dreef)
9. Teunis Schouten (Stationssingel)
10. G Prins) hoofd gemeentewerken, vader van W. Prins)
11. Rijnsbergen (sigarenfabrikant Tollenstraat)

Staande v.l.n.r.:

1. H. G. van de Berg (Spaarbank Kattenstraat)
2. Veen (kledingzaak Tollenstraat)
3. Tom Saltzherr (expediteur Tollenstraat hoek Lange Meent)
4. H. Kramer Freher (vader D. Kramer Freher, meubelzaak Tollenstraat)
5. A. Bakker (onderwijzer Laanschool. Administrateur Lutherse Gemeente)
6. Minus Schouten (Verffabriek en winkel in de Tollenstraat)
7. Ds W. Manger (Luthers predikant)
8. Cornelis (Kees) Prins (architect Waldeck Pymontdreef)
9. A.R. van Beekum (gemeentesecretaris Markt)
10. H.W. van Hoytema (Sprokkelenburg, industrieel)
11. Mw. Saltzherr (moeder van 't Hofje, Kloosterstraat)
12. ?,
13. ?
14. Klaas de Vries Sr. (turfhandelaar, Goilberdingerstraat)
15. Ds. G Staal (Gereformeerd predikant 1925– 1929, Ridderstraat)
16. Saltzherr (zoon van moeder van 't Hofje)
17. ?
18. Mozes van Gelderen (Tollenstraat, lid Joodse gemeente)